

นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษายุคใหม่
INNOVATIVE TEACHING METHODS OF MODERN
SOCIAL STUDIES TEACHERS

¹สุจิตตรา สะดู่ และ ²อำนาจพร โสมจุมจัง

¹Sujittra Sadoo and ²Aumnuypron Homchoomchung

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹sujittraow@gmail.com

Received : December 19, 2024; **Revised** : March 21, 2025; **Accepted** : April 29, 2025

บทคัดย่อ

นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษายุคใหม่มีลักษณะหลากหลายและครอบคลุมหลายด้าน ที่สำคัญมีดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน ครูใช้สื่อดิจิทัล เครื่องมือออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ 2) การเรียนรู้แบบบูรณาการ นำเอาวิชาต่างๆ มาผสมผสานในการสอน เพื่อให้ นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 3) การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเน้นการสอนที่ปรับตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น 4) การใช้วิธีการสอนเชิงโครงงาน การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหา และ 5) การบูรณาการวิธีการสอนเชิงพุทธ นำหลักธรรมะมาปรับใช้ในการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการมีสติสัมปชัญญะ

คำสำคัญ : นวัตกรรมการเรียนการสอน, ครูสังคมศึกษายุคใหม่

---

¹ นักวิชาการอิสระ

² ดร., นักวิชาการอิสระ

Abstract

Innovative teaching methods of modern social studies teachers have various and comprehensive aspects such as: 1) Using technology in the classroom: Teachers use digital media, online tools, and applications to enhance the learning experience and make it more interesting and effective. 2) Integrated learning: Combining different subjects in teaching to help students see the connections between knowledge and apply it in real life. 3) Student-centered teaching: Focusing on teaching that adapts to the needs and interests of students, making them more engaged and motivated in learning. 4) Project-based learning: Learning through projects helps students develop critical thinking, teamwork, and problem-solving skills., and 5) Integrating Buddhist teaching methods: Applying Buddhist principles in teaching to foster morality, ethics, and mindfulness.

Keywords : Innovative teaching methods, Modern social studies teachers

บทนำ

ปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้กันมากขึ้น ในระดับสถาบันการศึกษามีการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังในการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การเตรียมการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา เป็นกระบวนการวิเคราะห์ และออกแบบระบบการจัดการ การติดตั้ง การประเมินระบบตลอดจนกำหนดแนวทางในการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อใช้ในสถานศึกษา การบริหารการเรียนการสอนและการบริการจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญเพื่อใช้ในการดำเนินงานเตรียมความพร้อมในการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

ครูผู้สอนสังคมศึกษาซึ่งเป็นศาสตร์บูรณาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยวิชาสำคัญคือประวัติศาสตร์ ศิลธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ นั้นมีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พลเมืองที่มีลักษณะหลายระดับ

ประกอบด้วยความเป็นพลเมืองของท้องถิ่น พลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน พลเมืองโลก และพลเมืองดิจิทัล มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มีมุมมองหลากหลาย และมีนวัตกรรมสำคัญสำหรับใช้ทำความเข้าใจโลกและชีวิตที่กว้างขวาง เป็นผู้มีความสามารถที่จะเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ พัฒนาตนเอง และใช้ศักยภาพของตนอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนร่วมมือกันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชนและสังคม

บทความนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอแนวคิดกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษายุคใหม่ที่มีลักษณะหลากหลายและครอบคลุมหลายด้านจะช่วยให้แก่นักเรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการเผชิญกับความท้าทายในยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

นวัตกรรมทางการศึกษา

1. ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรม (Innovation) มีรากศัพท์มาจาก Innovare ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่า นวัตกรรม ที่รูปศัพท์เดิมมาจากภาษาบาลี คือ นว + อตต + กรรม กล่าวคือ นว แปลว่าใหม่ อตต แปลว่า ตัวเองและกรรม แปลว่า การกระทำ เมื่อนานาคา นว มาสนธิ กับอตต จึงเป็น นวัตต และเมื่อรวมคำ นวัตตมาสมาส กับกรรม จึงเป็นคำว่า นวัตกรรม แปลตามรากศัพท์เดิมว่า การกระทำที่ใหม่ของตนเอง หรือการกระทำของตนเองใหม่ นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่านวัตกรรมทางการศึกษาไว้ ดังนี้

สุคนธ์ สิริพานนท์ (2553) ให้ความหมายของคำว่า นวัตกรรมทางการศึกษา ไว้ว่า หมายถึง สิ่งใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

ทิตนา แคมมณี. (2557) ให้ความหมายของคำว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม วงการศึกษา นำคำนี้มาใช้หมายถึง “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่ง ได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษา

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง วิธีการ ปฏิบัติใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ที่แปลกไปจากเดิม ที่ยังไม่แพร่หลายหรือยังไม่เคยใช้มาก่อน โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาหรือมีการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของนวัตกรรมการศึกษาว่า นวัตกรรมทางการศึกษาได้มีผู้คิดพัฒนาขึ้นมาเป็นจำนวนมาก สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. จำแนกตามผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ประเภทสื่อสำหรับครู ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู เอกสาร ประกอบการสอน เครื่องมือวัดผล อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ

1.2 ประเภทสื่อสำหรับผู้เรียน ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป เอกสารประกอบการเรียน ชุดฝึกปฏิบัติใบงาน ชุดเพลง ชุดเกม การ์ตูน

2. จำแนกตามลักษณะของนวัตกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ประเภทเทคนิควิธีการหรือกิจกรรม เช่น บทบาทสมมุติ การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอน ความคิดรวบยอดด้วยวิธีสอนอุปนัยและนิรนัย เป็นต้น

2.2 ประเภทสื่อการเรียนการสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ชุดสื่อประสม บทเรียนโมดูล วีดิทัศน์ เกม เพลง และใบงาน

มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (2550) ได้แบ่งประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกัน โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร เช่น การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ การ จัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนตามลำดับขั้นจนบรรลุเป้าหมาย หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

2. ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบโมดูล การสอนแบบจุลภาค การสอน ช่อมเสริม การให้เพื่อนสอนเพื่อน การสอนแบบบูรณาการ การสอนด้วยรูปแบบชิปปา เป็นต้น

3. ด้านสื่อการเรียนและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบโปรแกรมการใช้เครื่องช่วยสอน การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เกม คู่มือการทำงานกลุ่ม ชุดเสริมความรู้ แบบฝึกทักษะต่างๆ เป็นต้น

4. ด้านการวัดและการประเมินผล เช่น การสร้างแบบวัดต่างๆ การวัดผลแบบอิงกลุ่มและการวัดแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียน เป็นต้น

5. ด้านการบริหารการศึกษา เช่น การจัดทำการศึกษาแบบเปิด การจัดการศึกษาแนวมนุษยนิยม การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น การบริหารเชิงบูรณาการ การบริหารโดยใช้โรงเรียนบ้าน วัด ชุมชน และสถานประกอบการเป็นฐาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คือ มีการจำแนกประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษาไว้ 5 ประเภท ได้แก่ นวัตกรรมด้านหลักสูตร นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล และนวัตกรรมการบริหาร การศึกษา ซึ่งการจำแนกประเภทของนวัตกรรมทางการศึกษานั้น จะใช้เกณฑ์ใดมาจำแนกก็จะขึ้นอยู่กับบริบทในขณะนั้นว่าผู้พัฒนานวัตกรรมมุ่งเน้นไปที่จุดใด ต้องการพัฒนานวัตกรรมส่วนใด

3. ความสำคัญของนวัตกรรม

นวัตกรรมได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารจัดการงานของ ภาครัฐในปัจจุบัน โดยภาครัฐต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนอง ความ ต้องการของประชาชน นอกจากนี้ภารกิจของภาครัฐในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งการถ่ายโอน อำนาจการปกครองจากส่วนกลางเพื่อลงสู่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยการแสวงหาแนวทางการ นำมาซึ่ง แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้องค์การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นนวัตกรรมจึงมี ความสำคัญอย่างมากต่อภาครัฐในปัจจุบัน

1. บุคคลที่เป็นเลิศ (Individual excellence) จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างให้เป็นบุคคล ใน องค์การมีการพัฒนาความคิด (Thinking) อยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่หรือการ ประดิษฐ์ สิ่งใหม่ ซึ่งประกอบด้วยความคิดใน 10 วิธีการดังนี้ 1) การคิดแบบวิจารณ์ญาณ (Critical thinking) 2) การคิดแบบริเริ่ม (Initiative thinking) 3) การคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative thinking) 4) การ คิดเชิงระบบ (System thinking) 5) การคิดแบบบูรณาการ (Integrative thinking) 6) การ คิดแบบประยุกต์ใช้ (Application thinking) 7) การคิดแบบสังเคราะห์ (Synthesis thinking) 8) การ คิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative thinking) 9) การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic thinking) และ 10) การคิดเชิงมนโมติหรือความคิดรวบยอด (Concept thinking)

นอกจากการคิดทั้ง 10 แบบที่จะต้องฝึกฝนให้พนักงานบุคลากรในองค์การต้องคิดอยู่ ตลอดเวลาแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้เกิดการคิดแบบต่างๆ เพื่อเป็นฐานสำคัญของการ นำไปสู่วัตกรรมและสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ตำราสมัยใหม่จะฝึกฝนการคิดแบบหมวก 6 สี ซึ่งได้แก่ “Six hats” ประกอบด้วย

The White Hat - การคิดแบบวิทยาศาสตร์

The Black Hat - การคิดแบบมองโลกในแง่ร้าย

The Yellow Hat - การคิดแบบมองโลกในแง่บวก

The Red Hat - การคิดแบบแตกต่างท้าทายแปลกใหม่

The Green Hat - การคิดแบบสร้างสรรค์

The Blue Hat - การคิดแบบวิสัยทัศน์

2. ทีมงานเป็นเลิศ (Team excellence) จำเป็นอย่างยิ่งต้องสร้างทีมงานที่เป็นทีมแห่งการเรียนรู้ (Team learning) และทีมแห่งการคิดอยู่ตลอดเวลา การเสริมสร้างบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการคิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ทีมใดที่สามารถคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ได้ก็ควรมีรางวัลตอบแทนเป็นสิ่งจูงใจ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ต้องให้แต่ละคนมีโอกาส “ปะทะสังสรรค์ทางความคิด” หรือ “โต้แย้งความคิด” อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเรียกว่า ศูนย์แห่งการเรียนรู้ (Learning center) ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมมีโอกาสได้พบปะพูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและวิเคราะห์ สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม กีฬา ลูกค้าย คู่แข่ง เทคโนโลยี และสิ่งที่ สนใจของแต่ละคน ยิ่งคุยกันมากเท่าใดก็จะเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น (เสนห์ จุ้ยโต, 2546: 37)

3. องค์กรแห่งความเป็นเลิศ (Organization excellence) จำเป็นต้องสร้างองค์กรแห่งความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการคิด องค์กรแห่งความรู้ องค์กรแห่งภูมิปัญญา องค์กรอัจฉริยะ องค์กรนวัตกรรม และองค์กรแห่งความเฉลียวฉลาด เป็นต้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กรให้มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรมหรือการประดิษฐ์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นจึงเป็นปรัชญาและนโยบายขององค์กรที่ผู้จัดการองค์กรต้องให้ความสำคัญ ในตำราสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับองค์กร 3 ไอ (Triple I Organization) (เสนห์ จุ้ยโต, 2546: 38) องค์กรสมัยใหม่ในปัจจุบันปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงนั้น นวัตกรรมได้ เข้ามามีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะกลไกในการบริหาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันภาครัฐมี ความสนใจเกี่ยวกับนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ภาครัฐเป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย หากการขับเคลื่อนในการเกิดนวัตกรรมการบริหารในภาครัฐอย่างเป็นระบบจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าวิธีการคิด ริเริ่มนวัตกรรมนั้นส่วนใหญ่จะเกิดโดยบุคคลที่มีความรู้ ตลอดจนมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่รอบด้าน ซึ่งเมื่อบุคลากรดีจะส่งผลให้การพัฒนาองค์กรของรัฐสามารถดำรงได้ด้วยคามยั่งยืน

สรุปได้ว่า นวัตกรรม เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งพัฒนาการของนวัตกรรมในการเกิดขึ้นมีสาระสำคัญอยู่ที่การเกิดขึ้นจากความคิดที่มีข้อมูลบนพื้นฐานของความรู้ที่ตกผลึกอย่างรอบด้าน ตลอดจนเกิดขึ้นจากการมุ่งมั่นพัฒนา ริเริ่มวิธีการในการแก้ไขปัญหาอันโดยใช้รูปแบบหรือเทคนิคใหม่ ๆ ตลอดเวลา ซึ่งปัจจุบันนวัตกรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาภาครัฐ ซึ่งส่งผลให้เกิดการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแสวงหานวัตกรรมใหม่สำหรับการทำงานอยู่ตลอดเวลา

การสอนสังคมศึกษา

กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับมนุษย์โดยตรง มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะ ต้องมีความรู้ ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคม วัฒนธรรม มีทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบตัดสินใจอย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิต และมีส่วนรวมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดี แล้วยังช่วยให้นำความรู้ทาง จริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิต ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ในสังคมที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนพลเมืองต่างก็ต้อง เผชิญกับ ปัญหาของสังคมส่วนรวม และปัญหาส่วนตัว หรือในบางครั้ง อาจถึงกับต้องได้มี ส่วนร่วมในการ ตัดสินนโยบายของรัฐอีกด้วย ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้อง ช่วยให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งส่วนตนและของสังคม อีกทั้งยังสามารถมีส่วนในการตัดสินใจของรัฐอย่างมีเหตุผล ซึ่งการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลของคนเรานั้น จะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ ซึ่งต้องประกอบด้วยความรู้ และการวิเคราะห์ค่านิยมของตนเองที่ชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ จะช่วยให้บุคคลสามารถ พยากรณ์เหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวเรียนรู้ การกระทำต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

วิชาสังคมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพล ของ สภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต เป็นการเตรียมให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีความรู้ มีทักษะ มีความรับผิดชอบ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ อย่างมีระบบ มี คุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณสมบัติอันดีงาม ให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนจนปรากฏเป็นนิสัย คือ ความเป็นคนดี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ ประโยชน์ในการสร้างชีวิตให้ดีขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ในที่สุดสามารถ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงควรให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน (Ramkhamhaeng University, Online) ดังนี้

1. ด้านความรู้ จากขอบเขตของสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ผู้เรียนจะ ได้รับความรู้จากเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญ ในสาขาวิชา ต่างๆ ทางสังคม ศาสตร์ ดังนี้ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. ด้านทักษะ และกระบวนการ นักเรียนควรมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีทักษะในการฟัง การอ่านและการสังเกต สามารถสื่อสารจากการพูด เขียน และการนำเสนอความสามารถในการอธิบาย ความหมายของการสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา ตารางเปรียบเทียบข้อมูล การจดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี และสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

ทักษะการคิด ให้รู้จักมีวิจารณ์ญาณในการคิด รู้วิธีการที่จะสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้

ทักษะการแก้ปัญหา รู้จักการตั้งคำถาม การตั้งสมมุติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมุติฐาน และสรุปเป็นหลักการ อันเป็นกระบวนการ ของการแก้ปัญหา

ทักษะกระบวนการกลุ่ม มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานกลุ่ม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เคารพสิทธิ ของผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลด ข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการจัดการ และการปฏิบัติ

วิชาสังคมศึกษาจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจัดการกับตนเอง รู้จักเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ บำเพ็ญประโยชน์และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม

วิชาสังคมศึกษามีวิสัยทัศน์ที่สำคัญ (Ramkhamhaeng University, Online) ดังนี้

1. กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นศาสตร์ บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชน เป็นผู้มีการศึกษา พร้อมที่จะเป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบโดยนำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติของตน นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ มาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนามาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคม และกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม

ครูสังคมศึกษาจึงต้องจัดการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนงศึกษาสาระการเรียนรู้ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเองรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ครูสังคมศึกษาจะเป็นผู้ที่มีความใส่ใจและเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ที่สำคัญมีดั่งนี้ มีความรู้ที่ลึกซึ้ง เข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การเมือง และศาสนาต่างๆ อดทน และมีจิตวิญญาณการสอน พร้อมทั้งจะอธิบายและเสริมสร้างความรู้ให้กับนักเรียน เป็นนักวิจารณ์ที่ดี สามารถวิเคราะห์และวิจารณ์สถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีเหตุผล สนับสนุนและเปิดกว้างสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการคิดวิเคราะห์ มีมนุษยธรรมและเห็นอกเห็นใจ สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและให้การสนับสนุน ครูที่มีธรรมชาติเหล่านี้จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนและพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของครูในด้านการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์การศึกษา ประเด็นสำคัญบางประการที่เน้นย้ำถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู (SD Perspectives, Online) มีดังนี้

1. ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ครูถูกมองว่าเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล โดยจะแนะนำนักเรียนตลอดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและการสำรวจ

2. ผู้บูรณาการเทคโนโลยี ครูได้รับการคาดหวังให้บูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเข้ากับการสอนของตน ซึ่งรวมถึงการใช้เครื่องมือดิจิทัล แหล่งข้อมูลออนไลน์ และแพลตฟอร์มแบบโต้ตอบเพื่อปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้และเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี

3. คู่มือการเรียนรู้ส่วนบุคคล ด้วยการเน้นการเรียนรู้ส่วนบุคคล ครูมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจความต้องการ จุดแข็ง และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน พวกเขาออกแบบกลยุทธ์การสอนที่ตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนมีความก้าวหน้าตามจังหวะของตนเอง

4. ผู้ปลูกฝังทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาไม่เพียงแต่ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิด

สร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร ทักษะเหล่านี้จำเป็นต่อความสำเร็จในการทำงานยุคใหม่

5. นักการศึกษาระดับโลก ครูได้รับการสนับสนุนให้เปิดโปงนักเรียนให้รู้จักกับมุมมองระดับโลกและปลูกฝังความรู้สึกของการเป็นพลเมืองโลก สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการรวมเอามุมมองทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไปในบทเรียน ส่งเสริมความซาบซึ้งในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และส่งเสริมการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

6. พี่เลี้ยงและแบบอย่าง ครูทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและแบบอย่าง โดยชี้แนะนักเรียนไม่เพียงแต่ในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงด้านสังคมและอารมณ์ด้วย พวกเขามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน โดยช่วยให้พวกเขาสร้างความยืดหยุ่นและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

7. ผู้เรียนที่ปรับตัวได้และต่อเนื่อง ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูจะต้องปรับตัวและมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การติดตามแนวโน้มการศึกษาล่าสุด การผสมผสานวิธีการสอนใหม่ๆ และการเปิดรับโอกาสในการพัฒนาทางวิชาชีพถือเป็นส่วนสำคัญของบทบาทการสอนสมัยใหม่

8. ผู้ทำงานร่วมกันและผู้เล่นในทีม ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ มากขึ้น แนวทางการสอนแบบร่วมมือกัน โครงการสหวิทยาการ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้กำลังกลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้น

9. การประเมินเพื่อการเรียนรู้ ครูกำลังคิดทบทวนวิธีการประเมินแบบเดิมๆ และมุ่งเน้นไปที่การประเมินที่ให้ผลตอบรับที่มีความหมายและวัดความสามารถของนักเรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ การประเมินรายทาง การประเมินตามโครงการ และพอร์ตการลงทุนกำลังได้รับความสำคัญ

10. ผู้สนับสนุนเพื่อความเท่าเทียมและการไม่แบ่งแยก ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมและการไม่แบ่งแยกในการศึกษา พวกเขามุ่งมั่นที่จะสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ไม่แบ่งแยกซึ่งนักเรียนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังหรือความสามารถ มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้และประสบความสำเร็จ

ประเด็นที่น่าสนใจพบว่า นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษายุคใหม่มีลักษณะหลากหลายและครอบคลุมหลายด้าน ที่สำคัญมีดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน ครูใช้สื่อดิจิทัล เครื่องมือออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ 2) การเรียนรู้แบบบูรณาการ นำเอาวิชาต่างๆ มาผสมผสานในการสอน เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 3) การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเน้นการสอนที่ปรับตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น 4) การใช้วิธีการสอนเชิงโครงการ การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหา และ 5) การบูรณาการวิธีการสอนเชิงพุทธ นำหลักธรรมมาปรับใช้ในการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการมีสติสัมปชัญญะ

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ครูเป็นปัจจัยหนึ่งในการผลิตคุณภาพของผู้เรียน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน เป็นต้น ครูในยุคดิจิทัลไม่เพียงแคสอนในเอกสารหรือหนังสือวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเร่งปรับตัวตนเองก่อนเป็นสิ่งแรกและตัวผู้เรียน ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการปรับเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้ายุคสมัยได้นั้นคือ ทักษะคิดและวิสัยทัศน์ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ครูสังคมศึกษามีบทบาทอย่างมากในการสะท้อนภาพของการพัฒนาในชาติต่างๆ และให้วิเคราะห์กลับมาองสภาพความเป็นตัวตนของสังคมไทย จากนั้นหาวิธีการในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของยุค ครูสังคมศึกษายุคใหม่คือมีอาชีพที่กระตือรือร้นและมีความสามารถรอบด้าน ซึ่งก้าวไปไกลกว่าบทบาทดั้งเดิมในการนำเสนอเนื้อหา เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษา ผู้บูรณาการเทคโนโลยี และผู้สนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวมของนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับความท้าทายและโอกาสของศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ทิตานา แชมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- มนสิข สิริสมบุญ. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัย*, (พิมพ์ครั้งที่ 8), พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์

เสนห์ จ้อยโต. (2546). การบริหารนวัตกรรม: ศาสตร์ใหม่ของการจัดการ, *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 1(1), 35-43.

Ramkhamhaeng University. *ความสำคัญของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา*. <http://old-book.ru.ac.th> > e-book

SD Perspectives. *ครูยุคใหม่คือ มืออาชีพ กระตือรือร้น+มีความสามารถรอบด้าน*.

<https://www.sdperspectives.com/alternative/23027-the-role-of-teachers-in-the-21st-century/>